І чужому научайтесь,
Й свого не цурайтесь...
Т. ШЕВЧЕНКО

СВОБОДА — SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

Редакція і Адміністрація: „Svoboda", 81-83 Grand St. Jersey City, N. J.
Тел.: HEnderson 4-0237
УНС: HEnderson 5-5740
Тел. в Ню Йорку: BArcly 7-4125

РІК LXVII. Ч. 160. TWO SECTIONS (SECTION 1) ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СУБОТА, 20-го СЕРПНЯ (AUGUST) 1960 ЦЕНТІВ 12 CENTS No. 160. VOL. LXVII.

СЕНАТ СХВАЛИВ ЗАКОН ПРО ЗБІЛЬШЕННЯ МІНІМАЛЬНОЇ ПЛАТНІ ДО $1.25 НА ГОДИНУ

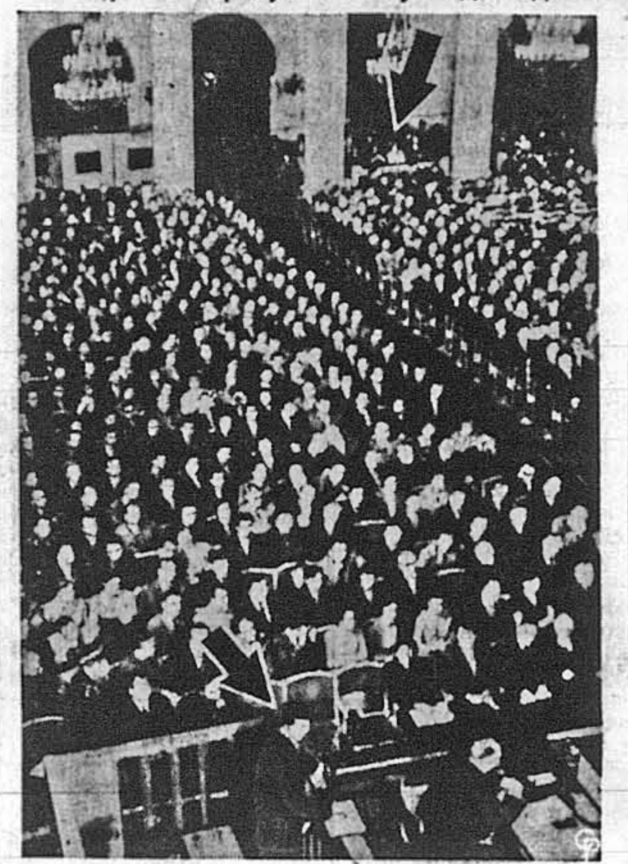
Вашингтон. — В четвер 18-го серпня Сенат схвалив законопроєкт, на підставі якого мінімальна заробітна платня в цій країні має бути збільшена до $1.25 на годину. Досі ця ставка виносила одного доляра. Закон схвалено після завзятих дебат та ряду компромісів, також проти опозиції уряду. Кінцеве голосування було 62 голоси проти 34. Раніше Палата Репрезентантів схвалила іншу версію законопроєкту, який передбачає збільшення тієї мінімальної заробітної платні до $1.15 на годину та поширення того закону на приблизно 1,400,000 робітників і працівників. Оригінальний законопроєкт в Сенаті передбачав поширення мінімальної платні майже на всіх робітників, включно з готелевими і реставраційними. Під час дебат та проти сильної опозиції частини республіканців і демократів, демократичний провід Сенату погодився на ряд компромісів, головно щодо кількости охоплених законопроєктом робітників, але з ате добився, щоб цю мінімальну межу заробітної платні встановити на 20 центів більше, ніж її встановлено в Палаті Репрезентантів. Новий закон мав би бути переведений не раніше, як в 1964-му році, якщо мова про нові охоплені ним верстви робітництва. Схвалення закону в Сенаті не є остаточне, бо його очікує ще довга процедура узгіднення із законопроєктом, схваленим Палатою Репрезентантів і, вкінці, підписання президентом, що має право вета - спротиву. Схвалення законопроєкту в Сенаті вважається до деякої міри за особисту перемогу сенатора Джана Кеннеді, демократичного кандидата на президента, бо це він спонзорував той законопроєкт.

ГЕРТЕР ЗАПРОПОНУВАВ КОМПРОМІС У ВІДНОШЕННІ ДО ДОМІНІКАНСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ

Сан Хозе, Коста Ріка. — Державний секретар Крістіян Гертер на конференції Організації Американських Держав, що тут відбувається, запропонував компроміс у відношенні до Домініканської республіки, проти якої домагається далекойдучих санкцій Венесуеля, обвинувачуючи Домініку в інтервенції для повалення венесуельського уряду та в намаганні вбити венесуельського президента. Венесуеля домагається зірвання з Домінікою всіх дипломатичних і торговельних зв'язків. Державний секретар Гертер на нарадах у четвер 18-го серпня видвигнув пропозицію, щоб створити спеціяльну міжамериканську комісію, яка мала б усі права наглядадати над домініканськими виборами, і щойно тоді, як домініканський уряд відмовився б прийняти таку комісію та признати їй право нагляду над виборами, можна б було обмірковувати справу санкцій. В дипломатичних колах розцінюють пропозицію Гертера як своєрідний ультимат домініканському диктаторові Трухільйові, але її вважається також за єдино можливий компроміс для злагідження рішучих вимог південно - американських країн щодо санкцій. Під час четвергових нарад міністрів закордонних справ американських держав прийшло також до першого зудару між ЗДА і кубинським урядом Кастра. Кастрів міністер закордонних справ д-р Равль Роа, забираючи голос в справі Домініканської республіки, твердив, що відносини в тій країні є безпосереднім наслідком „інтервенції З'єдинених Держав" 30 років тому та що було б „не справедливо карати дитину, а не покарати батька". Гертер опісля у своїй відповіді ствердив „пряму подібність" промови Роа до тих промов, що їх виголошують представники Совєтського Союзу. Кубинський представник хотів, мабуть, дальше сваритись, але йому вже не дали голосу, бо предсідник зборів, міністер закордонних справ Бразилії Горасіо Ляфер закрив наради на той день.

ОЧІКУЮТЬ ПРИСУДУ У ПРОЦЕСІ ПОВЕРСА

Поверс заперечує власну відповідальність за його місію над СССР і її наслідки

СУДОВЕ ВИДОВИЩЕ В МОСКВІ. Колонна Заля в Москві, в якій відбувається судовий процес проти Френсіса Поверса, пільота збитого над Совєтським Союзом американського розвідувального літака U-2, могла б сміло конкурувати тепер з „Большим театром", як це видно з цієї фотознімки та як це стверджують західні спостерігачі. Стрілка внизу вказує на обвинуваченого, а стрілка вгорі вказує на його, відділеного від нього морем голів, родину, що має окрему льожу та з неї прислухується і приглядається перебігові розправи.

Москва. — З закінченням другого дня судового процесу перед військовим трибуналом у Москві проти американського пілота Френсіса Поверса за його розвідчий лет літаком У-2 1. травня ц. р., що його збили над Свердловськом, загальне переконання було таке, що процес наблизився вже до кінця і що через день-два буде проголошений присуд.

У другому дні розправи, в четвер 18 ц. м., Френсіс Поверс був ще спокійніший, як першого дня. Він знову заявив свій жаль з приводу своєї місії, але кількакратно підкреслював, що він — тільки пілот, який виконував накази своїх військових зверхників. Коли його спитали, чи він здавав собі справу з того, що його лет над Совєтами може спричинити збройний конфлікт, Поверс здвигнув раменами і сказав: „Про це повинні були думати ті, що мене висилали". На запит, чи він брав під увагу, що його місія може пошкодити конференції „на вершинах", Поверс сказав, що та конференція „була останньою річчю, про яку я міг тоді думати". Взагалі Поверс, як стверджують коментатори, являє собою людину відважну, безпосередню і щиру, але політично примітивну. Він сам признав, що не тільки не цікавився політичними справами, і не належав до ніякої партії, але навіть ніколи не голосував. На запит, чи він усвідомлював собі, коли вступав на службу до Центральної розвідчої аґенції, що його висилатимуть на розвідку до Совєтів, він заявив рішуче, що не думав про це тоді, коли підписував умову. Щойно в кілька місяців потім він дізнався, що його висилатимуть над совєтський кордон. Але — казав він — серед американських військовиків говорилось, що совєтська радарна система настільки покращала, що розвідчі місії можна буде переводити тільки вздовж совєтського кордону. Поверс заперечив, наче б він був відповідальний за порушення невтральности Афганістану, над територією якою він перелетів у своїй летунській місії 1. травня ц. р. Він казав, що якщо був даний дозвіл на перелет, то його дістали вищі чинники, а не він. Але, коли один із „суддів", генерал летунства А. І. Захаров запитав його: „Чи думаєте, що ви зробили добру, чи погану прислугу своїй батьківщині?" — Поверс відповів: „Гадаю, що дуже погану". Прокуратор Роман Роденко знову клав у своїх відповідях натиск на те, щоб ствердити, що літак Поверса був поцілений на висоті 68,000 стіп — для очевидної пропаґандивної цілі, щоб могти хвалитися досконалістю совєтських ракет. Але Поверс, признавши момент висоти, в якій літак був поцілений, відмовився сказати, що його поцілила совєтська ракета. Поверс ствердив, що він цього не знає, — знає тільки, що „щось" вдарило в літак. Зрештою, цей другий день судового процесу був виповнений зізнаннями свідків, совєтських „спеців", що подрібно пояснювали різні частини технічного виряду літака „У-2" та різні предмети, знайдені при Поверсі. Короткий діялог розвинувся довкола пістолі. Коли Поверс заявив, що знайдена при ньому пістоля не була йому дана для стріляння проти людей, тільки проти звірів, то головуючий ген. Борисоґлевський іронічно зауважив, що „підсудний, мабуть, здає собі справу, що на висоті 20,000 метрів (68,000 стіп) трудно переводити лови". Поверс вияснив, що пістоля мала служити для ловів, щоб вдержати себе при житті у випадку, коли пілот опиниться на землі. „Поверс додав: „На жаль, тільки я один знаю, що я не міг би вбити людини". Оборонець Поверса знову старався своїми запитами до Поверса доказати, що Поверс підписав умову праці з Центральною розвідчою аґенцією, маючи на увазі тільки зарібок та не здаючи собі справи з тих завдань, що їх він матиме виконати. Поверс ствердив, що він був застарий, щоб дістати працю цивільного пілота в приватних компаніях (має тепер якраз 31 рік), мав тільки низько - платну [illegible] працю „рятівничого" при пливальному басейні і тому втішився, коли до нього підійшли з пропозицією перейти на високо - платну працю, як летун - пілот, до розвідчої аґенції. Він діставав 2,500 долярів місячно, але виплата $11,000 була залежна від закінчування доручуваних йому місій.

Поверс рішуче ствердив, що ніхто не говорив йому про самогубство, хіба тільки у випадку тортур. Назагал Поверс зробив на західню пресу добре враження. Всі англійські часописи висловлюються про нього з признанням, хоч деякі зазначують, що він подав більше подробиць про свій лет, як — може — повинен був. Совєтський оборонець Грінез натякнув дружині підсудного, Варварі, Поверс, на можливість лагідного присуду, як можна було сподіватись перед розправою.

Ген. Декер призначений на шефа штабу армії

Вашингтон. — Президент Айзенгавер в четвер, 18-го серпня, найменував генерала Джорджа Г. Декера новим шефом штабу Армії та негайно переслав цю номінацію на затвердження до Сенату. Ген. Декер, що має 58 років та був заступником шефа штабу Армії, мав би перебрати головне командування суходільними американськими збройними силами від свого дотеперішнього шефа, ген. Лімена Л. Лемніцера, що його президент Айзенгавер призначив на голову Шефів Об'єднаних Штабів на місце генерала Твайнінґа, що відходить на пенсію. Ці зміни в командуванні америк. збройними силами зайшли в тому самому часі, як у Вашинґтоні відбуваються наради американських військових командантів з усіх частин світу зі секретарем оборони Томасом Гейтсом та іншими високими цивільними урядовцями в Пентаґон. Мабуть результатом цих нарад було вже створення окремого командування, під проводом шефа Стратегічного Повітряного Командування ген. Томаса Повера, що має за завдання призначити ворожі об'єкти, які були б ціллю американського відплатного атомового бомбардування на випадок ворожого нападу. На порядку цих нарад є також збільшення видатків на військово - оборонні цілі.

Куба перетворюється в уніформовану державу

Гавана, Куба. — Кубинська — формально — республіка а фактично нова диктатура в західній гемісфері швидко перетворюється у суцільно уніформовану державу. Фідель Кастро, поваливши свого дектаторського попередника Батісту та захопивши владу в країні, впродовж минулого року вишколив та включив у свою міліцію, яка нараховує тепер 200,000 осіб, багато студентів і робітників. Тепер цей уряд вимагає практично від кожного громадянина, що не служить у війську чи поліції, щоб він включався в ряди уніформованої міліції. Акцію цю переводить Кастро головно за посередництвом контрольованої ним Конфедерації кубинських робітників, застосовуючи погрози та репресії. Конфедерація приготовила навіть форму присяги, яку складає кожний новий член міліції, обіцяючи битись „до останньої краплі крови" проти американського імперіялізму та прирікаючи досмертну вдячність Совєтському Союзові. Але не тільки військо, поліція і міліція дістають уніформи. Уже заповіджено, що уніформовані будуть також учителі і учні в школах, як і багато інших суспільних груп. Спостерігачі твердять, що кубинці люблять уніформи і [illegible] урядовій акції „уніформувати націю".

ПОЛЯКИ ЗРУЙНУВАЛИ ДВІ УКРАЇНСЬКІ ЦЕРКВИ

Варшава. — З Перемишля наспіла вістка, що комуно-польські власті розібрали до споду дві старовинні греко-католицькі церкви, а саме в Журавицях і в Радимні, обох місцевостях на схід від Сяну, що їх Польща дістала з большевицької ласки.

Вояки Люмумби побили канадійського сотника — війська ОН дістали наказ боронитись

Об'єднані Нації. — До Об'єднаних Націй наспіли з Конґа докладні вістки про цілу низку поважних інцидентів між конґолійськими вояками та різними формаціями військ Об'єднаних Націй. На летовищі в Леопольдвілі, коли саме вісім канадійців із сотником мали відлетіти до іншої місцевости, над'їхали вантажним автом конґолійські вояки, наставили скоростріл на канадійців, казали їм висісти і покластися ниць на землі. Коли канадійський капітан протестував, командуючий конґолійський підстаршина вдарив його прикладом в лице та збив до втрати притомности. Коли конґолійці силоміць навантажували на авто канадійців, наспів відділ ґганців, який визволив канадійців та відвіз раненого сотника до шпиталю. Ґганський старшина заявив, що конґолійці „не знають взагалі, що таке дисципліна". Стались також інциденти між конґолійцями та інційцями, суданцями і марокканцями. Коли заступник генерального секретаря Об'єднаних Націй Гаммершилд, д-р Ролф Банч, американський мурин, зголосився на авдієнцію до прем'єра Люмумби, той не прийняв його. Також американського амбасадора конґолійські вартові не допустили до Люмумби, а тільки згодом Люмумба сам запросив його. Гаммершилд розіслав в строгому тоні вдержане повідомлення про ці останні події в Конґо всім країнам, які дали континґенти своїх військ до Конґо під прапорами Об'єднаних Націй. Він запросив на нараду репрезентантів ЗДА, Англії, СССР і Франції і повідомив їх устно про ті події в Конґо та заявив, що під знаком запиту опинилася взагалі вся допомога для Конґа збоку Об'єднаних Націй. Хуліганські бешкети, роблені конґолійськими вояками у висліді проголошеного Люмумбою виняткового стану і його демагогії, зверненої проти Об'єднаних Націй, їх білих військ і самого Гаммершилда, — викликали збентеження серед тих азійсько - африканських делеґатів в ОН, які принципово підтримували Люмумбу. Не відомо, яке становище займе совєтська делеґація. Засідання Ради Безпеки ОН пересунено з уваги на ці останні події — до суботи 20 або неділі 21 ц.м. В останній хвилині наспіла вістка, що війська Об'єднаних Націй в Конґо дістали наказ збройно протиставитися кожній напасті на них. Ралф Банч висловив подяку і признання канадійцям і всім іншим пошкодованим воякам ОН за їх терпеливість.

Американці вислали в орбіту ще одного „Дісковерера"

Минулого четверга з авіяційної бази Ванденберґ в Каліфорнії з успіхом вислано в земну орбіту вже 14-го з черги американського „Дісковерера", штучного сателіта із капсулею повною нових інструментів, включно з інструментом, що має відкривати та інформувати про вистріл ворожих ракет. Новий сателіт окружує землю впродовж 94 і пів мінути на висоті від 116 до 502 милі. Як сателіт летітиме довкола землі 17-ий раз, тоді капсуля з інструментами буде від нього відірвана і має на парашуті повернутись назад на землю. Вона мала б впасти на землю в околиці Гаваїв і літаки пробуватимуть перехопити її вже в повітрі.

Сателіт „Ехо" перфектно виконує свою функцію

Вашингтон. — „Ехо І", найбільший і найбільш „чутливий" штучний сателіт, що тепер кружляє довкола землі, перфектно виконує свою функцію у передаванні радієвих сиґналів — твердить Адміністрація Аеронавтики і Всесвітнього Обширу. Сателіт також зберігає свою дотеперішню форму, хоч деякі гази, що наповнюють величезний опосріблений бальон могли „висмикнутись". Повідомлення Адміністрації Аеронавтики появилось у відповідь на твердження деяких спостерігачів, що голос з „Еха" не доходить тепер так досконало, як доходив початково, та що світло, у формі якого видно „Ехо І" зі землі, є часом ясніше а часом темніше, з чого роблено висновок, що сателіт міг втратити свою округлу форму.

Обидва кандидати на президента посилюють свою кампанію

Вашингтон. — Обидва кандидати на президента країни, демократ Джан Ф. Кеннеді і республіканець Ричард М. Ніксон, поступово посилюють свою передвиборчу кампанію, кожний з них впевнений, що здобуде перемогу в листопадових виборах. Ніксон намагається прихилити собі виборців південних стейтів, як це доказує його виступ в Південній Каролайні минулої середи, 17-го серпня, де він обороняв теперішню адміністрацію президента Айзенгавера, відкликаючись на її успіхи та віддаючи окрему увагу драстичній зокрема на півдні справі громадянських прав. Сенатор Кеннеді відніс кілька замітних перемог в Сенаті.

ПОМЕР КОЛ. НОТАР МИРОН МОСОРА

Нюарк, Н. Дж. — В останній хвилині інформують, що в п'ятницю 19 ц.м. помер тут колишній нотар у Богородчанах, **Мирон Мосора**, на 72-му році життя. Панахида відбудеться в суботу й неділю в похоронному заведенні М. Литвина у Нюарку. Покійний - широко відомий громадянин.

Бельгія боронить свою політику щодо Конґа

Брюссель. — Бельгійський парлямент скликано на надзвичайну сесію всередині літніх ферій задля переведення дебати над справою Конґа і закидів опозиції, що теперішній уряд Ґастона Ейскена поробив у конґолійській справі такі помилки, які довели до втрати Конґа Бельгією і дискредитації Бельгії за кордоном. Політику уряду боронили в парляменті міністер африканських справ Авґустед Шрівер і міністер закордонних справ Пієр Віні. Вони боронилися перед закидом, що признано державну незалежність Конґа надто швидко, та що Бельгія відповідальна за брак вишколеного автохтонного адміністраційного апарату. У лютому цього року — вони пригадували — відбукруглого стола з участю всіх найвидатніших конґолійських провідників, що їх прилась в Брюсселі конференція хало аж 44. Всі до одного одностайно домагалися незалежности „негайно, повно і без ніяких передумов". Якщо Бельгія не була б погодилася, тоді грозила колоніяльна війна, яка була б коштувала Бельгії не тільки пролив крови, але й утрату доброго імени у світі. Бельгійський міністер Пієр Віні одверто оскаржив конґолійського прем'єра Патріса Люмумбу, що це він головна причина всієї конґолійської кризи: він, Люмумба, і дехто з його міністрів самі під'юджували військо і поліцію до бунту, щоб мати виправдання для своєї диктатури. Бельгійський уряд дістав довір'я 115 голосами проти 82.

Наталія Андрусів візьме участь в доброчинній імпрезі на Союзівці в цю суботу

Союзівка, Керґонксон. — В цю суботу, 20-го серпня, в рямках щотижневих культурно-розвагових імпрез відбудеться спеціяльна програма, призначена на популяризацію та для підтримки фонду допомоги потребуючим діячам української культури. В імпрезі візьме гостинну, концертову участь одна з найпопулярніших наших співачок п-ні Наталія Андрусів з Филаделфії. Співану програму доповнюватимуть говореною частиною два наші письменники-фейлетоністи: Іван Керницький і Микола Понеділок. Фонд допомоги діячам української культури був зорганізований два роки тому при Злученому Українському Американському Допомоговому Комітеті (ЗУАДК) поставивши собі за мету дбати зокрема про допомогу найбільш потребуючим діячам української культури, які — по словам покійного д-ра Луки Мишуги — найбільше допомагають українській справі, забуваючи про себе самих.

Наталія Андрусів

Аденауер домагається від Хрущова припинення погроз, що збільшують напруження

Бонн. — Західньо-німецький уряд відповів в минулу середу 17-го серпня Москві на ноту з 19-го липня ц. р., в якій Москва оскаржувала Німеччину в озброюванні себе атомовими ракетами для аґресивних протисовєтських цілей й погрожувала Німеччині знищенням. Совєтська нота стояла у зв'язку з заінтересуванням, що його виявив західньо - німецький міністер оборони — Франц Йосиф Штравс для американської ракети „Поляріс" під час своєї недавньої подорожі по ЗДА. Західньо-німецька нота навіть не виправдується перед большевиками з поставленого їй закиду, тільки в гострому тоні домагається „припинення Москвою небезпечних політичних метод", які доводять до щораз більшого напруження міжнародної атмосфери.

В АМЕРИЦІ

● **24-річна американка, Джейн** Валтазар з Квінсу в Ню Йорку, знаменита підводна пливачка, довго захоплювалась думкою переплисти Канал ля Манш під водою. Поїхала до Кале у Франції, звідки вистартувала до свого експерименту почерез Канал, але після 4½ години плавання під водою, маючи на собі 60 фунтовий виряд, вернулась на беріг, а відтіль — відлетіла назад до ЗДА.

● **Мехіканський уряд** заборонив продаж авт в Мехіко дорожчих за $4,400. Заборонено теж 8-циліндрові авта вищої кляси. Цей розпорядок звертається головно проти американського автомобільного промислу та йде на руку европейським і японським дешевим і меншим автам.

● **Сен. Гю Скотт**, республіканець з Пенсилвенії, виявив, що державний департамент готов призначити $100,000 на переїзд 250 студентів із країн східньої Африки до ЗДА на університетські студії. За стипендії для них подбала окрема Американсько - африканська студентська фундація, але вона не змогла вже дістати грошей на дорогий транспорт з далеких країн Танґаніки, Кенії і Уґанди.

● **Президент Айзенгавер** призначив на першого амбасадора ЗДА на Кипрі тамошнього консула Фразера Вілкінса. Президент повідомив про це телеграфічно першого кипрського президента, архиєпископа Макаріоса, склавши йому водночас ґратуляції з приводу проголошення Кипру республікою.

● **Орієнтальний Інститут в Шикаґо** вислав до Єгипту наукову експедицію, яка має зайнятись пороблениям детальних світлин з розкопаних решток святині Рамзеса II, з 1,304 року перед Хр. і римською святинею з часів Цезаря з першого сторіччя перед Хр., яким грозить залив у зв'язку з будовою Асванської греблі. Скопіювання й сфотографування всіх подробиць тих прецінних археологічних пам'яток, що на їх врятування треба би таких велетенських сум, що їх єгипетський уряд не всилі дістати, мусить скінчитися в рр. 1962/63, відповідно до поступу будови названої греблі.

У СВІТІ

● **Не міжнародному астронавтичному конґресі в Штокгольмі** виринула мимоходом справа збитого 1 травня ц. р. над Свердловськом в Совєтах американського розвідчого літака У-2, що його пілот Френсіс Поверс своїть саме тепер перед судом у Москві. Хоча головуючий на конґресі проф. Курт Ґронфорс закликав членів конґресу оминати заторкування політичних справ, проте нюйоркський адвокат Вільям Гайман і швед Спенцер Вересфорд звернули увагу, що між ЗДА і СССР нема договору щодо користування повітряними просторами і тому з погляду міжнародного права сам перелет над Совєтами — залишаючи на боці ціль перелету — не є злочином.

● **У Східній Німеччині**, недалеко польського кордону, показувано закордонним журналістам засноване тому 10 років містечко Сталінштадт. У тамошніх воєнних бараках для воєнних полонених вимерли 4,000 совєтських полонених. В їх честь поставлено на місці їх загину гарний пам'ятник. Центром Сталінштадту є сталеварня ім. Сталіна, яка затруднює 5,800 чоловіків і жінок, для яких збудовано великі мешкальні бльоки. Ціле містечко нараховує тепер 25,000 мешканців, у тому — 8,000 дітей. Нема в тому місті ніодної приватної крамниці ні підприємства, — все касарняно - державне, кероване комуністичною бюрократією.

СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Ukrainian newspaper published daily except Sundays, Mondays & holidays (Saturday & Monday issues combined) by UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc., 81-83 Grand St. Jersey City, N. J.

Second Class Postage paid at the Post Office of Jersey City, N. J. Accepted for mailing at special rate of postage provided for Section 1130 of Act of October 3, 1917. — authorized July 31, 1918.

Subscription Rates: One year $12.00; six months $6.25; three months $3.25.—Jersey City and Foreign Rates: One year $14.00; six months $7.50; three months $4.00. For UNA members monthly 65¢.

Передплата: На рік — $12.00; на пів року $6.25; на три місяці $3.25. — В Джерзі Ситі і закордоном: — На рік $14.00; на пів року $7.50; на три місяці $4.00. — Для членів У. Н. Союзу, чоловіків і жінок — 65 центів місячно. — За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Статті і дописи, підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.

Адреса: SVOBODA", P.O. Box 346, JERSEY CITY 3, N. J.

Відповідь на погрози

Чотири роки тому, 18-го листопада 1956 року, совєтський диктатор Хрущов, промовляючи до закордонних дипломатів на прийнятті в Кремлі, висловив свою відому погрозу: „Ми вас поховаємо". Президент Айзенгавер рік пізніше відповів на цю погрозу в радіо - телевізійному виступі в Оклагома Сіті, 13-го листопада 1957-го року, кажучи: „Тепер знову ми чуємо заяву експансивного режиму: ми вас поховаємо... Було б великою помилкою не брати такої загрози дослівно. Ця тема протягом ста років належить до комуністичної доктрини. Ви пригадуєте собі, що колись був собі диктатор, який називався Гітлер, і він казав, що нас поховає. Він навіть написав грубу книжку, в якій докладно вияснив, як думає це зробити, але тоді не багато людей повірило йому. Ми не повторимо тієї помилки".

Розвиток подій від того часу недвозначно доказує, що і Хрущов і Айзенгавер думали про те, що говорили. Хрущов багато разів повторював цю саму свою погрозу, хоч іншими словами, і потвердив її своїми ділами, що знову розпалило холодну війну і привело до нового напруження в міжнародній політиці. Не сказав своїх слів на вітер і президент Айзенгавер, доказом чого може послужити, зокрема, розвиток американської оборони, включно з створенням минулої середи, 17-го серпня, окремого військового командування, що має наперед визначити ворожі цілі для знищення їх атомовою зброєю у відплатній акції на випадок нападу.

Нове командування очолює генерал Томас Повер, що є шефом Стратегічного Повітряного Командування, себто з'єднань важких і далекосяжних бомбардувальників, призначених для стратегічного бомбардування ворожих об'єктів у запіллі. Частина цих бомбардувальників безупину перебуває в повітрі, щоб оминути знищення на випадок несподіваної ворожої атаки. Покликання до життя нового командування, власне військової комісії, яка має наперед вибрати відповідні цілі для відплатного атомового обстрілу на випадок ворожого нападу, заповів тиждень тому президент Айзенгавер, кажучи у своєму посланні до Конгресу, що він зарядив скріплення поготівля американських збройних сил з уваги на комуністичні погрози. Що означає таке поготівля можна собі легко уявити, мавши на увазі, що Америка своїми далекосяжними бомбардувальниками з багатьох баз, розкиданих по цілому світі, своїми далекосяжними керованими ракетами, що з прецизністю поціляють у намічений об'єкт, спромоможністю випускати ці ракети навіть із занурених підводних атомових човнів, що є рухомими базами у всіх водних обширах, має практичну можливість знищити всі ворожі об'єкти, якщо б зайшла потреба відплати за ворожий напад. Нова командна група матиме за завдання призначати такі об'єкти поодиноким родам збройних сил: Стратегічному Повітряному Командуванню, авіяції та фльоті. Значить, на перший знак нападу Америка знатиме точно, які і хто саме має ворожі об'єкти нищити.

Москва веде шалену пропаґанду проти „американського імперіялізму", хоч, мабуть, кожна дитина в світі знає, що Америка не має жадних імперіялістичних цілей і сама в жадних обставинах війни не почне. Тому останні заходи не тільки не мають аґресивних цілей, але цілком навпаки: їхньою єдиною метою є до аґресії і війни недопустити. Тож можна сподіватися, що першою між тими цілями, що їх нове командування призначить на знищення в разі ворожого нападу, буде те кубло, в якому зосереджується комуністична змова проти людства. Це можна вважати і за головну відповідь на погрози комуно - московських злочинців.

Люмумба, Кастро і Трухільо

Африканське Конґо й американські республіки Домінікани й Куби становлять в цих днях предмет нарад на терені двох найвищих міжнародних установ: Раду Безпеки Об'єднаних Націй вже четвертий раз скликано для розгляду турбот з Конґолійською державою, яка в перших же двох тижнях свого існування докотилась над берег хаосу, а в столиці Коста Ріки, Сан Хозе, 20 міністрів закордонних справ американських держав нараджуються над загрозливою ситуацією на Кубі і в Домінікані. Проте, всі ці справи, хоч ніби кожна з них самостійна, з власними характеристичними рисами, мають спільне одно: в усіх цих трьох країнах правлять диктатори, які своєю політикою привели до того, що в справі Конґа мусять інтервеніювати Об'єднані Нації, а в справі Куби й Домінікани — Організація американських держав.

В усіх цих трьох актуальних міжнародних проблемах найповажнішу ролю грає той самий зловісний чинник: совєтські інтриґи й комуністична небезпека. Останній конфлікт між Люмумбою і генеральним секретарем Об'єднаних Націй Гаммершилдом, ароґантські листи Люмумби, його погрази, що він закличе собі на поміч большевиків, його користування совєтськими дорадниками до ступня, що Андрей Фомін пише йому його ноти, — все це потверджує заяву бельгійського міністра, що коренем лиха в Конґо є диктаторські амбіції Люмумби, які не йдуть в парі з політичним розумом.

Кубинський Фідель Кастро своєю революційною театральщиною, демагогією, слухняністю комуністичним дорадникам та нерозумінням загрози збоку комуунізму — дуже близький конґолійському Люмумбі. В одній і другій країні — нужда, примітивізм, відсталість мас народу і залежність економіки від чужинецького капіталу та закордонного ринку збуту. Замість переводити соціяльно - економічні реформи у згоді з сусідами, замість старатися ліквідувати безробіття і стабілізувати свою валюту, замість базувати владу на системі народоправства, Люмумба і Фідель Кастро наставилися на крикунство, здобування популярности в масах нереальними обіцянками та провокування конфліктів.

З „ґенералісимумом" Трухільо в Домініканській республіці та одна різниця, що він антикомуніст. Але своїм режимом насильства, корупції і збагачування панівної кліки коштом народу й країни довів він до того, що створив ідеальне підложжя для комунізму. Міністри американських держав у Сан Хозе — читаємо в звідомленнях преси — здають собі справу, що повалення режиму Трухільо в Домінікані створило б небезпеку перебрання влади комуністами і сприяло б плянам Фіделя Кастра. На прикладі Трухільо ще раз виявляється правда, що замало бути проти комуністів, — а треба ще правити так, щоб не давати жиру комунізмові, не вирощувати зародків хаосу. Сингман Рі в Кореї і Аднан Мендерес у Туреччині, так само, як король Фейсал II і його сильний муж Нурі ас Саїд в Іраку — всі вони були патріоти, завзяті вороги комунізму й приятелі Заходу. Але своїм диктаторським режимом вони підготовили ґрунт для революцій, що стали їх власним загином і створили загрозу для їх країн. Рідко в історії світу диктатори знали міру і вміли обмежити захланність власну та своїх прибічників. Демократія — складний устрій, бо вимагає зрілости мас. Але вона найкраща запорука тривкости устрою і тієї народної свободи, що є найбільшим ворогом комунізму. Коли не стане Люмумб, Кастр і Трухілльо, то й Москва матиме куди менше поле для свого діяння.

А. Заплітний

ТРИВАЛИЙ МИР

Живемо в часі, коли дуже багато говориться про мир, — але рівночасно всі відчуваємо, що немає на нього великих виглядів. Усі дотеперішні засоби — зброєння, роззброєння, вершинні конференції, співіснування і навіть Об'єднані Нації — не дають людству забезпеки проти нової війни.

Над справою миру, і то тривалого, думав також Емануїл Кант (1724 - 1804), найвизначніший представник філософічної думки нових часів, професор університету в Кеніґсберґу, у Східній Прусії, яка тепер прилучена до СССР.

У 1795 році він написав розвідку п. н. „Під вічним миром". До написання цього твору спонукала його вивіска на одному голляндському заїзному домі - гостинниці, на якій було намальоване кладовище з могилами й хрестами, а під ними напис: „Вічний мир". Що мав на думці власник гостинниці трудно встановити, але німецький філософ напевно хотів доказати, що тривалий мир може бути також серед живих людей, по містах і селах, а не тільки на цвинтарях.

Е. Кант свідомий, що такого поважного питання не можна розв'язати на скору руку, одною, навіть геніяльною, думкою. Він знав, що наперед потрібно підготовити для нього людську спільноту, вказавши засоби та методи, якими вона змогла б здійснити цей великий задум.

Ціла будівля тривалого миру має прийняти форму федерації вільних держав з республіканськими конституціями. Кожна держава перед прийняттям до федерації мусить:

1) Зректися всяких правежів до інших держав і не підносити їх ніколи більше;

2) Заявити, що ні одна держава, велика чи мала, не може перейти під владу іншої держави ні на підставі умови, ні шляхом купівлі-продажу чи даровизни (а тим більше підбою — А. З.).

(Всякі засоби, якими б одна держава зробила другу складовою частиною свого державного организму, є неморальні, бо деґрадують цю другу державу зі стану правної особи до рівня звичайної речі. Вони недопускальні, бо противні основній засаді, що одні народи не можуть набувати будь-яких прав над іншими).

3) Армії всіх договірних держав мають бути ступнево розв'язані.

4) Ні одна держава не має права мішатися до конституції чи до правління другої держави.

5) Навіть під час війни жадна держава не повинна допускатися таких дій, які б могли захитати довір'я до неї і привести до переконання, що з нею не можна укласти мирового договору взагалі. Тоді війна ставатиме щораз безогляднішою, і може привести до повного знищення обидвох воюючих сторін.

Самий договір про тривалий мир повинен мати тільки дві точки:

1) Усі держави зобов'язуються завести у себе республіканську конституцію, тобто таку форму управління, в якій законодатна і виконна влада незалежні одна від одної, всі громадяни рівні перед законом і мають через вибраних представників вирішальний вплив на хід державних справ. В розумінні Е. Канта, ні Совєтський Союз та його сателіти, ні червоний Китай не є республіками, бо в них немає поділу влади, а громадяни не мають голосу в державних справах. Вони є типовими деспотіями. Однак, за Кантом, республіками є також такі конституційні держави - монархії як Аанглія, в яких про все рішають народні представники в парляменті. Республіканські уряди, каже він далі, дуже обережні, коли йде про війну. Громадяни республік знають, що, виповідаючи війну, вони самі мусять її вести, наражувати себе на втрату життя, каліцтво і на руїну свого особистого та народного майна. Вони голосують за війну тільки з конечности, щоб відбити ворожий напад на свою державу.

В деспотіях виповідження війни — справа дуже легка. Війна не вимагає від людини, в руках якої зосереджена вся влада, ніяких особистих трудів та жертв. Вона не виставляє себе на небезпеки і продовжує користати з усіх вигод нормального життя. Вона рішається на війну звичайно за поштовхом пустої амбіції та сваволі, і завжди знайдуться підхлібники, які виправдуватимуть її негідні вчинки та славитимуть їх як геройські подвиги.

Тому Е. Кант ставить народоправство як одиноко міцний фундамент під будівлю тривалого миру. З кожною країною, яка ступає на шлях народоправства і республіканізму, меншає загроза війни в світі. І навпаки, — з кожною країною, яка падає жертвою деспотії, росте небезпека воєнної аґресії.

Ідучи послідовно за твердженнями Канта, розчленування СССР на його складові національні частини і привернення державної незалежности сателітам відразу ліквідує перешкоду до створення світової федерації для встановлення та забезпечення тривалого миру.

Філософ з Кеніґсберґу не був мрійником, він був дуже холодним обсерватором та аналітиком міжнародних відносин. Він знав, що відразу не постане такий союз. Процес буде повільний і натраплятиме на різні перешкоди. Зав'язком буде якась велика держава, біля якої почнуть гуртуватися менші. Користь з цього буде очевидна. Союз більшатиме ступнево, аж нарешті;

2) стане федерацією всіх вільних держав у світі. Е. Кант не окреслює форми цієї федерації, кажучи тільки, що її одиноким завданням буде справа збереження миру. Можна догадуватися, що договірні держави, задержуючи свій державний устрій, тільки частину своєї суверенности відступлять федеральній владі, і то лише відносно одної згаданої вище справи.

Далі Кант каже, що зусилля усунути війну і страхіття, з нею сполучені, є моральні і чисті, згідні з найглибшими порухами людської душі. Вони мають всі дані на здійснення. Бо хто є властивим спричинником війни? Це — пануючі (царі, кайзери, перші секретарі московської чи китайської компартій, фюрери, дуче чи якінебудь інші диктатори — А. З.), які женуть мільйони людей на побойовища і змушують їх умирати за чужі для них інтереси. Мабуть, немає на світі володарів, які задовольнялися б владою в своїй країні. Вони хочуть поширити своє володіння навіть на цілий світ, якби це їм вдалося.

Таким намаганням ставить опір сама природа, створивши велику кількість націй з різними мовами та релігіями. Правда, ця різнородність криє також у собі зародки ворожнечі і навіть воєн, але постійний наступ, почуття небезпеки і рівноваги веде їх до мирного співжиття. Мир, який приносить із собою деспотія, є гробом всякої волі та нещастям живих сил народів.

Першим обов'язком моральної політики, каже Кант, є визнати право кожної нації на свою державу, згідно з ідеями права, волі та рівности. Всі ті, хто з будь-яких мотивів, будь-якими арґументами перечать це право, йдуть за фатальною теорією, яка деґрадує людину і робить її найнещасливішою істотою, бо відбирає в неї свідомість волі. Правдива політика завжди ставиться з пошаною до моралі. Якщо вони обидві поєднані, немає для них труднощів та ускладнень. Мораль розрізує вузел, якого не може розв'язати політика. Не можна ніколи приносити в жертву права для якоїсь хвилевої вигоди.

Погляди Емануїла Канта про тривалий мир актуальніші і переконливіші тепер, як були 165 років тому. Як інакше виглядав би світ якби ті люди, які рішали про його долю в 1918 і 1945 рр., прочитали уважно цю розвідку Канта. Тоді напевно загроза атомової війни була б тільки плодом буйної фантазії, а не гнітучою дійсністю.

ОЛІМПІЙСЬКИЙ РУХ В УКРАЇНІ

Українські спортовці, тренери і спортові репортери, які були учасниками XV Олімпіяди в Гельсінках і XVI в Мелбурні, привезли з собою додому олімпійські ідеї, які почали поширювати в Україні. Тож ідеї рівности між народами, права участи в олімпіядах, ідеї боротьби з усякою дискримінацією, ідеї дружби і братерства між спортовцями різних національностей, рас і віровизнань, що є основою Міжнародного Олімпійського Руху, стали популярними не лише серед українських спортовців, але й серед загалу українського народу.

Коли після XV Олімпіяди в Ґельсінках совєтські газети, згідно з директивами комуністичної партії, осяги українських спортовців, які входили в склад Олімпійської Команди СССР, приписували росіянам і навіть українців — спортовців називали росіянами, то з ходом років і під впливом олімпійських ідей українців називається вже їхнім справжнім ім'ям. Їхні осяги вже виразно зараховується на конто українського народу, і їх вже виразно називається українцями (в західньому світі ці речі самозрозумілі, але не в СССР).

В Україні змаг до окремої участи в Олімпійських Іграх позначається в постійному підкреслюванні осягів українських олімпійських чемпіонів, в постійному відмічуванні їхньої національности та в пропаґуванні олімпійських ідей.

Коли українські спортовці повертались з Мелбурну в Київ, центральний спортовий орган УССР „Радянський Спорт" (з 15 січня 1957 р.) писав: „Трудівники нашої республіки палко вітають переможців XV Олімпіяди. Імена наших земляків Л. Латиніної, В. Чукаріна, І. Рибака, В. Романенка, І. Дерюгіна, Б. Шахліна, Ю. Титова, П. Астахової, Л. Бартеньєва, Н. Конєвої, В. Цибуленка, М. Шапова, Г. Жиліна, І. Ємчука, Є. Череповського нині широко відомі далеко за межами нашої республіки. Ними пишаються і юнаки, і дівчата, і дорослі люди у всіх містах і селах України".

Крім гордости за успіх українських чемпіонів, які висловлюються раз-у-раз при різних нагодах, самі чемпіони щасливі, що вони мали змогу брати участь в Олімпійських Іграх. Завойовниця чотирьох золотих медаль у Мелбурні, Лариса Дирій-Латиніна в інтерв'ю з кореспондентом „Р. України" (10 січня 1957 р.) казала: „Я щаслива, що мені, дочці українського народу, вдалося добитись в Мелбурні високих досягнень".

Ще напередодні XVI Олімпіяди в Мелбурні щоденник „Молодь України" (з 21-го листопада 1956 р.) вмістив повний список українців, яких включено в олімпійську команду СССР. Це було своєрідною „революцією", бо передше, згідно з директивами партії, справжню національність українських спортовців або промовчувано, або їх називано „росіянами". В коментарях до списка і біографічних даних кількакратно підкреслювано, що в склад „олімпійської команди СССР входить 38 українських спортсменів".

Після блискучих успіхів українців на XVI Олімпіяді в Мелбурні, в Україні посилився змаг за окрему участь України в Олімпійських Іграх і в міжнародних спортових змаганнях. З оповідань окремих спортовців, які прибували в західні країни, можна було довідатися, що українські спортові федерації домагаються свого членства в аналогічних міжнародних федераціях.

Відгомоном на це була бурхлива конференція української секції футболу. Про це засідання його учасник Є. Чернашин писав у журналі „Дніпро" з квітня 1950 р.: „Український футбол вийшов на широку міжнародну арену. Торік різні команди республіки провели 88 міжнародних зустрічей — більше, ніж за всі повоєнні роки, разом взяті. На одному з недавніх засідань республіканської секції футболу було висунуто пропозицію про вступ республіканської секції до Европейської футбольної Федерації і Міжнародної футбольної федерації. Але це покищо справа майбутнього".

Ця вістка в совєтській пресі свідчить, що рух за відокремлення кріпшає.

В цьому році спортові часописи й журнали, які виходять в Україні, багато більше писали про VIII Зимову Олімпіяду в Скво Велі і більше пишуть про Олімпіяду, яка має відбутися в Римі, як аналогічні видання в Росії.

Український совєтський місячник „Фізкультура і Спорт" в квітневому числі аж 8 сторінок присвячує олімпійським справам. Цей журнал в січневому числі розпочав окрему рубрику п. з. „Естафети знавців", в якій ставить цілий ряд питань, за правильні відповіді яких можна одержати нагороди. Серед 26 питань, які відносяться до олімпійського руху, є такі: „Хто з українських спортсменів першим здобув звання олімпійського чемпіона і з якого виду спорту? Яка українська спортсменка здобула на XV Олімпійських Іграх найбільше нагород серед жінок - учасниць ігор? Хто став героєм змагань з легкої атлетики на XV Олімпіяді і хто на XVI? Скільки золотих медаль здобули спортсмени України на XV і скільки на XVI іграх? На Україні є четверо спортсменів, які виступали на XV і XVI Олімпіядах. Назвіть прізвища цих спортсменів і вкажіть, якими нагородами вони були відзначені на іграх?"

Всі ці питання свідчать про те, що серед молоді України постійно зростає зацікавлення олімпійським рухом і відношенням до нього України.

Завдяки українським олімпійським чемпіонам і великому олімпійському рухові в рямцях СССР вже дозволено писати про відношення України до Олімпійських Ігор, про українських олімпійських чемпіонів, але тільки для „внутрішнього вжитку"; для закордону, згідно з директивами Москви — все підтягається під одне поняття „Росія" і „російський".

Хоч питання участи України в Олімпіядах не раз обговорювались в Україні на різних нарадах, проте, про це щойно недавно написав вперше совєтський спортовець Кім Пушкарьов у червневому числі київського „Дніпра" в статті „Роздуми олімпійського року", де критично розглянув правила Міжнародного Олімпійського Комітету, через які, мовляв, Україна не допущена до Олімпіяди, що, ясна річ, не відповідає дійсності.

Боротьба з російським імперіялізмом у спорті ведеться всіма народами, які входять в склад СССР. За допомогою 97 олімпійських народів підсовєтські народи зможуть добитися рівних прав, якими користуються всі країни, члени МОК.

Можна сподіватися, що й праця, започаткована чотири роки тому українським олімпійським рухом на чужині, також увінчається успіхом, і Україна вийде на міжнародну спортивну арену, як рівнорядний партнер.

Петро Войтович

З СОВЄТСЬКОЇ ПРЕСИ

В обороні „покривдженого" мільйонера

Московські „Ізвєстія", в числі з 12-го серпня ц. р. гостро осудили „Літературну Газету" за „нетактовність", проявлену у відношенні до американського капіталіста — приятеля Совєтського Союзу. Ось як виглядає нотація, що її прочитала „старша сестра" своїй „молодшій сестрі":

„У „Літературній Газеті" з 28-го липня під рубрикою „Америка 1960" з'явилося повідомлення редакції про те, що ця газета починає друкувати серію американських нарисів радянського публіциста В. Сосинського, який багато років прожив у ЗДА. В цьому числі був надрукований перший нарис. Наступний з'явився майже через два тижні.

Отже, редакція мала досить часу, щоб запізнатися з серією нарисів В. Сосинського і як слід підготувати їх до друку. Однак, якщо судити з опублікованого в 94 ч. „Літературної Газети" нарису „В гостях у мільйонера", редакція виявляє виразну невибагливість супроти того, що вона друкує. Це є оповідання про те, як автор та його родина їздили в гостину до старенького американця Ричардсона. В його маєтку вони провели три тижні. Час немалий, і навряд чи так довго живуть у гостях люди, яким не подобаються господарі. Однак, ми припускаємо, що поїздка була нецікавою і невдалою. В такому разі можна тільки пожалкувати, що герой нарису не знав, до кого варто їхати, в чиєму товаристві проводити час.

Та коли вже людина скористала з чиєїсь гостинности, то вона (в даному разі — автор) і редакція органу преси, що надає свої сторінки для такого роду описів, мусять виявити елементарний такт. Редакція „Літературної Газети" повинна знати, що в гостину їздять не для того, щоб публічно оплюгавлювати дім, в якому людину прийняли, і господаря дому, який виявив гостинність"...

Чи не в обороні відомого приятеля СССР Айруса Ітона виступили московські „Ізвєстія"?

С. Риндик

ПАШЕТА

(Оповідання А. З.)

(1)

— Я не цікавлюся красунями, що чарували феодалів Миколи Першого, — сказав нам злісно Левко, коли вчитель літератури, виходячи з кляси, добре збештав його за плутані відповіді з „Євгенія Онєгіна" і особливо з історії Тетяни, „ідеалу русской женщины". — Я шукаю своїх ідеалів серед живих дівчат, а не серед померших душ, що вже давно спорохнявіли на кладовищах літератури!

Ціла кляса була захоплена Левком і признала йому повну рацію.

Але хто це був отой Левко?

Перейшовши до восьмої кляси, я застав кількох старших хлопців, що вже відсиділи там один рік. Цікавою фігурою між ними був Левко, найстарший, бо мав на своїм рахунку ще кілька попередніх кляс, відбутих із таким самим успіхом. Це була звичайна безкровна жертва шкільної науки. Але Левко цим ані трохи не журився, бо був цілком абсорбований важнішими справами. Насамперед живими дівчатами і соціялізмом. Це був 1905-ий рік, коли над царською імперією прогуркотів був перший грім революції.

Хто з вас чув той грім?
Гай-гай! Майже ніхто...

Завдяки Левкові в клясі раз-у-раз відбувалися політичні дискусії, головним чином над проблемою: котра партія ліпша — соціял-демократів чи соціялістів-революціонерів? Левко, а за його приводом і більшість кляси рішуче схилялися в сторону соціялістів-революціонерів, і то з дуже простої і цілком слушної причини:

— Нам, панове, насамперед потрібна революція. Насамперед маємо перевернути все догори коренем! — казав Левко. — А зробимо революцію, тоді зробимо й демократію. Сама демократія без революції не зробиться. Це хіба дурному сказати.

А щодо самої революції, то, на думку Левка, вона мала б зачатися від основних змін: скасування однострою в гімназії і самодержавства в Росії. Коли ж йому хтось із сторонників соціял-демократії зауважив, що це неспівмірні величини, то Левко, замість відповіді, здер із себе куртку і тріпнув нею об землю. Цим арґументом була наглядно й коротко доказана співмірність гімназійного однострою і російського самодержавства! І ми були захоплені дотепністю Левка, а це більше його зневагою щодо гімназійної куртки. Колишні грецькі демагоги мали б учитися у Левка.

Але, треба правду сказати найбільше таки захоплювала нас любовна романтика Левка. Вона була головною точкою його ідеології. Левко пережив багато пригод із дівчатами і міг без кінця оповідати про них, зацікавлюючи прихильників обох партій. Ці пригоди були живою і яскравою ілюстрацією до шкільних лекцій з історії московської літератури. Але в той час, як учитель годував нас стереотипами і городив щось немилосердно нудне про „ідеал русской женщины" — Тетяну Пушкіна, Левко розгортав перед нами повнокровні і соковиті образи, не видумані, а взяті з дійсного життя, з власної практики. Від нього я вперше почув про Пашету. Хоч у своїх оповіданнях Левко згадував багатьох дівчат-красунь, і хоч серед них були заступниці всякого суспільного стану, всякого племени й віри, проте чолове місце між ними займала жидівочка Пашета, і вона власне заінтриґувала мене найбільше. Про неї й буде мова.

Слухаючи Левка, я набрався великої охоти побачити Пашету на власні очі і самому стати дійовою особою в можливому романі з нею. Коли можна Левкові, то чому не можна мені? Тільки була тут одна перешкода: Пашета жила за сто з гаком верстов від нас. Побачити її можна було не скоріше, як на різдвяні вакації, під час переїзду додому. Це означало, що треба було чекати ще пару місяців.

На щастя, сталося так, що це можна було зробити скоріше. І тут власне поміг отой перший грім революції. З ініціятиви й намови Левка ми вирішили включитися в лави революціонерів і застрайкувати, щоб таким способом виявити своє рішуче незадоволення царським режимом. Одного ранку ми з криком „Долой самодержавіє!" покинули кляси і, подавши директорові гострі вимоги, стрункими рядами вийшли на вулицю. Вимоги мали покищо чисто професійний характер:

1. Скасувати гімназійний однострій.

2. Дозволити гімназистам виходити на вулицю в будькотрій годині дня і ночі.

3. Дозволити курити.

4. Запровадити в гімназії „курилки" (такі кімнати, де кожний учень міг би собі вільно посидіти й покурити).

На настирливе домагання наших колеґ-жидів була додана ще п'ята вимога:

5. Вигнати з гімназії учителя латинської мови Койфмана.

Це була чиста напасть на бідного чоловіка. Койфман через своє жидівське походження не міг знайти роботи в царській Росії і мусів був вихреститися. Це була жертва режиму, а не аґент його. А крім того, це був зовсім добрий чоловік і нікого не напастував. А мені особисто був дуже милий, бо ставив добрі ноти і посилав до мене на науку молодших гімназистів. Завдяки саме йому я мав гроші і почував себе паном ситуації. Тому я був проти п'ятого пункту. Мене підтримало кілька інших гімназистів, і вийшла велика дискусія. Скінчилося на тому, що для полегшення долі Койфмана був знайдений компромісовий вихід — до своїх вимог ми додали ще шосту точку:

6. Вигнати з гімназії учителя математики Матвієнка.

Це спеціяльно для того, щоб Койфманові не було скучно самому.

У ВІЧНОМУ МІСТІ

● Транспорт олімпійського смолоскипу до Риму має схему своєї дороги розроблену до найдрібніших подробиць. 12 серпня окремим церемоніялом на Олімпі в Греції запалять вогонь; десятки бігунів перенесуть смолоскип з Олімпу до Атен. Представник італійського олімпійського комітету перебере смолоскип і на кораблі „Везуччі" (номен-омен) перевезе його до Сиракюз, де опиниться 18 серпня; звідси, трасою довгою на 1526 км, перенесуть його італійські бігуни до Риму на торжественне відкриття Ігрищ 25 серпня на Олімпійському стадіоні.

● Рушники можуть стати в Римі предметом чорної торгівлі; як і в Мельбурні у 1956 р. такі і в Римі організатори змагань не будуть давати змагунам рушників. Хто знає Рим у серпні — той зрозуміє недостачу відповідної кількости рушників для змагунів, з яких поти будуть ллятися струмком...

● Вправді з тих „останніх потів" води Тибру не збільшаться, проте римська гаряч може дуже погано вплинути на форму таких „делікатних" атлетів як бігуни, стрибуни, пливаки й інші. Багато тренерів не є задоволених з того, що олімпійське селище, де будуть перебувати й ночувати змагуни, не має кліматичних удогіднень — охолоджувачів. Тому й напр. шведи зрезиґнували з місць в олімпійському селищі й винаймили мешкання положені в залісених околицях Риму.

● Відповідна кухня — половина перемоги; тому кожна репрезентація привозить зі собою окремого кухаря, а шведи привозять навіть і свого пекаря, щоб випікав їм їхній хліб „кнакеброт" та свою ...каву. Бояться, що римське „еспрессо" може бути для них засильне.

● Римські купці користають з оказії і заінтересувань ігрищами так, що кожну річ називають „олімпійською". Римський журнал „Джюстіція" обурюється, що навіть... туалетний папір дістав назву „олімпійського". „Тільки й глядіти — а що друга новонароджена дитина буде називатися Олімпо або Олімпія". — закінчує згаданий журнал не без іронії.

● Італія може бути горда зі своїх архітектів та з запроєктованих ними різних спортових споруд. Багато спортових палаців радує око своїми супермодерними формами, своєю легкістю і практичним спортовим приміненням. На всіх стадіонах чи інших спортових спорудах може поміститися рівночасно 400.000 глядачів.

● Голяндські пивовари продукують пиво не тільки на те, щоб багатити свої кишені. Коли голяндський Олімпійський комітет заявив публічно що виїзд голяндської репрезентації до Риму вповні залежить від жертвенности громадянства — фабриканти пива з місця зложили 25.000 дол. що покриє дві третіх усіх видатків.

● 250 перекладачів працюватиме на олімпійських стадіонах як допоміжна служба суддів, тренерів, змагунів. 100 перекладачів заанґажовано для вигоди закордонних журналістів, число яких має бути понад 1.000 осіб...

● 3.083 італійських вояків, 217 карабінерів, 183 моряків, 575 летунів, 135 урядників служби безпеки, 88 митних урядників і безліч тайних аґентів буде пильнувати порядку на стадіонах та олімпійських спорудах.

● Всі видатки, що їх буде мати Вічне Місто у зв'язку з організацією Ігрищ — доходять велетенської суми: 64 мільйонів лірів. Але зате Рим буде мати модерно улаштований аеродром, виасфальтовані вулиці й т. п.

● Офіційна олімпійська журналістична карта відкриває двері до всіх музеїв та ґалерій, дозволяє безкоштовно користати з усіх транспортових улаштувань у Римі. Не диво, журналісти будуть тими, що зуміють піднести заінтересування ігрищами та причиняться до зменшення коштів дефіциту, на який наражений Італійський Олімпійський Комітет.

● Жіночим „Нурмі" вважали голяндку Фанні Блянкерс-Кун, що добула в Лондоні, на XIV О. І. 4 золоті медалі в бігах 100 м, 200 м, гінцях і 80 м плітки. Після О. І. переїхала вона до Австралії, де тренувала жіночу репрезентацію на XVI О. І. Її праця не пішла на марне — вона підготовила цілу фалянґу нових визначних спортсменок.

● Наступні О. І. мають відбутися в Японії, у Токіо. Організатори Ігрищ запропонували Міжн. Олімп. Комітетові два реченці літніх ігрищ: 23. V. по 7. VI або 30. V. по 14. VI. Багато країв не хоче погодитися на ці реченці, вважаючи, що ці дати зовсім недогідні для їхніх змагунів.

● Карти вступу на олімпійські ігрища надруковані у 4 кольорах: білі — для офіційних чинників, сині — для суддів, зелені — для змагунів, тренерів, лікарів, масажистів, рожеві — для журналістів, фоторепортерів чи фільмових операторів.

Передолімпійські новини з Риму

1. Олімпійський Смолоскип: Італійська делеґація договорилася з Грецьким Олімпійським Комітетом відносно дати й траси бігунів з олімпійським вогнем. В дні 12 серпня, після відповідної церемонії у Стадіо Панатенаіко, Олімпійський Смолоскип буде вручений принцом Константином представникові Італійської Олімпійської Делеґації, щоб на покладі шкільного корабля „Амеріґо Веспуччі" прибути 18 серпня в Сиракюзи на Сицилії, звідки вже понесуть його штафети.

2. Олімпійський Прапор: Офіційний Олімпійський Прапор, п'ять перстенів на голубому полі, зберіганий посадником міста Мелборні в Австралії перешлють чотирма літаками лінії „Квантас" до Риму, куди прибуде 17 серпня ц. р. Тут перебуватиме прапор по закінченні Олімпійських Іграх аж до чергової Олімпіяди, яка відбудеться 1960 в Токіо.

3. Відкриття біжучих рахунків для змагунів: На прохання різних закордонних банків Інститут Італійського Кредиту, так називається Банк, уповажнений для обміну по догіднішому курсі від щоденного, відкриває кредит для змагунів й організаторів від 15 серпня до 15 вересня 1960.

4. Коловий рух під час Олімпіяди в Римі: Громадська управа італійської столиці, яка багато зробила для облегшення колового руху в місті що його більшу частину можна сміло уважати „музейною", побоюється, що в часі Олімпіяди коловий рух збільшиться на 250,000 автомобілів денно. Побудовано прямі чи доокружні дороги, які в одному напрямі уможливлюють майже безперервний рух. Численні прямі автобусні лінії подбають про „олімпійську піхоту" — глядачів.

5. Відкриття Олімпійського Селища: Президент Організаційного Комітету Олімпійського ООК відкрив 25 липня точно на місяць перед початком Ігор, Олімпійське Селище, яке буде гостити під своїми кришами понад 6,000 змагунів та понад 2,000 товаришів змагунів і журналістів. По прозвучанні Олімпійського гимну президент ООК міністер Андреоті, в товаристві міністра туризму Тупіні й інших міських і військових достойників відкрив святковою промоою брами Селища, при вході до якого на щоглах піднесено вперше 86 прапорів держав, які згідно з статутарною процедурою зголосилися до участи в XVII-ій Олімпіяді.

6. Видаткування на Олімпійський Рим: Міністер публічних робіт Тоні заявив, що нове обличчя олімпійського Риму коштує державу дотепер 64 мільярди, витрачені на новий інтерконтинентальний аеропорт у Фіюмічіно, нову оселю для державних урядовців, яку перед і на час тривання Олімпіяди передано до користування її активним учасникам під назвою Олімпійського Селища, низку нових стадіонів, штучне озеро на передмісті Лявpентіна тощо. Велику частину видаткування уможливило військо, яке поставило до диспозиції організаційного комітету 5,000 людей та матеріял, згрубша оцінений цифрою одного мільярда лір. Італійська фльота бере видатну участь у водній штафеті для Олімпійського Смолоскипа.

В останніх днях липня відкрито нові споруди; як один віядукт в передмісті Номентано та чотири під'їзди на важних перехрестях. Лише ці роботи коштували 2,861,000,000 лір. Треба згадати, що одну, зі споруд, штучне озеро в Лявревтіна коло т. зв. Спортової великої Палати благословив кардинал Талія, який має також відправити торжественну Службу в дні відкриття Олімпійських Ігор. Кардинал-вікарій Риму Мікара звернувся з пастирським листом до вірних римської дієцезії, прохаючи їх виявити супроти багатотисячних туристів і змагунів славлену у світі італійську гостинність.

7. Відвідини в олімпійському Селищі: Уже відвідали Олімпійське Селище — шеф індонезійської олімпійської команди на реґату, яка відбудеться в Неаполю, — полк. Ашарі, делеґація дирекції японських спортових організацій.

Вже прибули змагуни: з Ґани, з Індонезії, учасники реґати і циклісти.

Висилають змагунів: Японія — 169 та 46 членів допоміж. служби. — Польща висилає три тисячі; наразі не подано числа туристів окремо, які в поданій цифрі становлять найбільший відсоток. Не без здивування частина італ. преси відмічує таке велике число туристів з Польщі.

8. Число туристів на 01: Міністер туризму Тупіні (цими справами тепер відає проф. Фольгі) розраховує на 250.000 туристів з 73 різних країв. Щоб запобігти спекуляції установлено максимальні ціни.

9. Олімпійські значки: Італійська пошта видала дві серії значків, першу т. зв. Пре-Олімпіка, зложену з п'яти різних вартостей значків, починаючи з 15, 25, 35, 60 і 110 лір, та другу Олімпіка, зложену з дев'яти значків, починаючи з: 5. 10, 15, 25, 35, 60, 110, 150 і 200 лір.

Цікаво, що видаючи ці значки, пошта не передбачила підвишки поштових оплат, яка була схвалена між виданням обох серій.

10. Олімпійські публікації: Римські книгарні та кіоски повні різнородних видань. Перед ведуть видавці мистецько-фотографічних листівок, що їх наклад дуже різнородний. Італійське Туристичне Бюро видало одну публікацію в накладі одного мільйона примірників. Різні видавництва видали різнородні „Олімпійські пляни" чи пляни олімпійського Риму.

11. Продаж Олімпійських квитків: Від 18 липня продають квитки аґенції „СІТ" — італійського Туристичного Бюра.

12. Український Світовий Комітет для Справ Спорту видав свої „олімпійські значки з написом: „За Участь України в Олімпійських Іграх".

Українські туристи зможуть набути ці значки в часі тривання Виставки Українського Друкованого Слова у Вільному Світі, яка відбудеться від 24 серпня до дня 13 вересня у вид. книгарні АНКОРА, Вія делля Кончіліяціоне 63, (дуже близько колонад Берніні), на площі св. Петра.

Заінтересованих з-за океану проситься писати прямо на адресу Українського Світового Комітету для Справ Спорту на адресу:

Ukrainian World Committee
For Sport Affairs
P. O. Box 2733
Baltimore 25, Md., USA

Це видання призначене лише для користування української преси. За браком технічних спроможностей не маємо можливости розсилати цього машинописного видання всій українській, слава Богу так численній, пресі, а тому прохаємо користуватися передруками з інших газет.

Під час самих Олімп. Ігор — УОІБюро буде випускати циклостилеві Бюлетені й буде їх розсилати всім тим українським часописам, які помістили Комунікат Українського Світового Комітету для Справ Спорту й міститимуть дальші випуски УОІБюра в Римі.

Всі часописи, що користуються нашими новинками, просимо по одному примірникові дот. числа прислати на адресу нашого Бюра, як теж до Українського Світового Комітету для Справ Спорту в Балтіморі, Мериленд, ЗДА.

35-річчя СУА

Здається, що ось недавно на сторінках „Свободи" пролунав клич з підписом Ірини Довбуш: „Ставаймо в організовані ряди". На той клич 35 років тому спонтанно відізвалось наше жіноцтво від океану до океану, а вислід того заснування жіночої організації з назвою „Союз Українок Америки". І ця найбільша українська жіноча організація в світі відзначає цього року 35-річчя свого існування. СУА на протязі того часу перейшов важкий шлях, поборюючи багато труднощів і то не лиш зовнішніх, але і внутрішніх.

На протязі 35 літ багато жінок перейшло через цю організацію, лишаючи незатерті сліди своїх трудів і праці. Одні з них відійшли від нас назавжди, інші перестали бути активними, а треті усунулися, щоб дати нагоду іншим, новим силам з новим запалом та з новими методами праці. СУА пережив багато світлих моментів, хоч не мало й невдач, які є питомі кожній організації, а жіночій зокрема.

Не моя ціль писати історію СУА, це зробить хтось інший, але, щоб вказати нашому громадянству на важливість жіночої організацію, спинюся на двох фактах, які ця організація пережила, а з нею і українське громадянство в ЗДА. В 1932 році в травні відбувся перший загальний З'їзд СУА, який слушно названо Першим Жіночим Конґресом в Америці. З'їзд відбувся в Ню Йорку при співучасті делеґаток з цілої Америки. На з'їзд наспіло сотки привітів і побажань з усіх частин світу, де лиш жили українці. З'їзд виповнили реферати на різні теми і на тім з'їзді перші свої кроки в організаційнім житті поставила Маруся Бек. Рік 1938 також остався в пам'яті українськоі громади в Ню Йорку. В тім році польська влада закрила Союз Українок у Львові. Ця вістка покрила сумом лиця українського жіноцтва. СУ у Львові — це була духова мати СУА, це була наша остоя і наша сила. І нараз ми її втратили, вона перестала існувати. „На протестаційне віче!" чути було клич. Під проводом СУА сконсолідувалися всі жіночі організації, Український Золотий Хрест, Відділи жіночої ОДВУ, Сестрицтва і Клюби, які влаштували спільне віче в залі Купер Юньйон. Заля, яка містить понад 3.000 осіб, була виповнена вщерть в більшій частині жіноцтвом. На сцені засіли представниці жіночих організацій і зх бесідниці, забираючи слово, заявляли свою солідарність з жіноцтвом на рідних землях, протестуючи проти сваволі польського уряду. Резолюції з того віча вислано до багатьох сенаторів і конґресменів. Слідуючого дня в американській пресі появилися доволі великі звідомлення про причину віча.

Це були світлі моменти на шляху СУА. Їх було багато, але неможливо про всі писати, вони знайдуть своє місце і оцінку в недалекій будучності.

Ідучи за закликом Централі СУА, Окружна Рада в Ню Йорку відсвяткує 35-річчя СУА в листопаді 1960. Ціль свята — дати признання піонеркам СУА за їх велику любов до рідного краю, якому вони все бажали волі. Треба нам пам'ятати, що в Америці за малими вийнятками, наше жіноцтво не мало вищої освіти, ані практики в організаційнім життю, але мало найголовніше: любов до рідного народу і ця велика сила любови дозволила нашій організації іти через тучі і громи і дійти до 35-річчя свойого існування.

Марія Демидчук,
прес. реф. О. Р.

Замість квітів на свіжу могилу,
бл. п. **МАРІЇ ЯВОРСЬКОЇ**
складають — $ 20.00
на залишенців в Европі
МАРІЯ і СЕМЕН ФОРОСТИНИ

У СПРАВІ ДОПИСУ З НЮАРКУ

Прошу ввічливо помістити вияснення до допису „На 100-доляровому бенкеті в Нюарку, Н. Дж.", який появився у Вашому щоденнику в четвер 4-го серпня ц. року.

Повідомляю, що не я особисто виграв авто, як написав п. І. К-ч, але Українська Щадничо - Позичкова Спілка „Тризуб", яку я очолюю.

Отець Библів виразно прочитав число квитка 33, і Щадничо - Позичкову Спілку „Тризуб", як щасливого вигравця.

Я дуже тішився і дальше тішуся, що подароване авто д-ром Богданом Олесницьким на таку благородну ціль виграв наш Банк.

Теж слова покійного директора „Тризуба" бл. п. Теодора Олесницького „гроші треба робити грішми" вже сповнилися, бо Дирекція Банку передала авто марки Шевролет парохії св. Івана Хрестителя, для дальшого збирання фондів на будову нової церкви в Нюарку.

З щирим привітом

Петро Богданський

Поверх відкинув спробу большевиків оскаржувати й кард. Спелмана у „шпигунстві"

Москва. — У першому дні судового процесу большевиків проти американського пілота Френсиса Поверса прокуратор Руденко запитував його, хто відвідував засекречену американську базу в Адані в Туреччині. Поверс назвав двох високих американських старшин і кардинала Спелмана. „Ого, то, значить, і кардинал Спелман цікавиться військовими базами?" — іронічно запитав прокурор Руденко. „Я сказав би, що він цікавився не базою, а військовим персоналом" — відповів Поверс. — „А чи кардинал Спелман давав своє благословення особам, які їхали на шпигунські виправи?" — запитав Руденко. „Думаю — була відповідь Поверса, — що кардинал не призадумувався над тим, що хто робить, тільки ким хто є". — Ці відповіді Поверса в діялогу з Руденком над кардиналом Спелманом дають найбільшу підставу західнім кореспондентам з того процесу твердити, що большевикам не вдалося стероризувати Поверса, під час перебування у слідчій в'язниці. Зате твердження Поверса, що його літак був поцілений у висоті 68,000 стіп, викликало недовір'я в американських фахових колах, і справа, як його збито, залишається далі незнаною. Щодо заяви Поверса, що він жалує, що брав участь в тій місії, то деякі коментатори зауважують, що тут могла бути інспірація збоку адвоката, щоб дати йому аргументи для його оборони.

● **Нікос Краніді́отіс** — це був перший, призначений архиєпископом Макаріосом, президентом Кипрської Республіки, — міністер закордонних справ тієї найновішої у світі держави, створеної з недавньої британської колонії. Краніді́отіс сидів в англійському концентраційному таборі на Кипрі, посуджений у симпатіях до підпільно-революційного руху проти англійської адміністрації на Кипрі. В два дні після отримання своєї номінації — він зрікся.